

Европейски икономически и социален комитет

NAT/530
Селско стопанство и
занаятчийство

Брюксел, 23 февруари 2012 г.

СТАНОВИЩЕ

на

Европейския икономически и социален комитет

относно

„Селско стопанство и занаятчийство – пчеливша комбинация за селските райони“
(становище по собствена инициатива)

Докладчик: г-н **Adalbert Kienle**

На своята пленарна сесия на 22 септември 2011 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно:

„Селско стопанство и занаятчийство – пчеливиша комбинация за селските райони“
(становище по собствена инициатива).

Специализирана секция „Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 20 януари 2012 г.

На 478-ата си пленарна сесия, проведена на 22 и 23 февруари 2012 г. (заседание от 23 февруари), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 184 гласа „за“ и 8 гласа „въздържал се“.

*

* *

1. Резюме и препоръки

- 1.1 С настоящото становище по собствена инициатива ЕИСК иска да даде импулс на Европейската комисия, на Европейския парламент и на Съвета за изготвянето на политика, по-специално с оглед на по-нататъшното развитие на втория стълб на ОСП и на структурните фондове за периода от 2014 г. до 2020 г. Становището по собствена инициатива цели да даде принос за прилагането на стратегията на ЕС „Европа 2020“, който се изразява в конкретни предложения за бъдещото подпомагане чрез ЕЗФРСР и структурните фондове на ЕС. За организациите на гражданското общество в областите на селското стопанство и занаятчийството ясният ангажимент към регионалното измерение и регионалните вериги за създаване на стойност означава важна подкрепа за дейността им. Едновременно с това ЕИСК се надява със становището си да даде важен тласък на дискусиите в национален мащаб.
- 1.2 С оглед на представените законодателни предложения на Европейската комисия от 5 и 12 октомври 2011 г. за периода на подпомагане 2014–2020 г. ЕИСК отправя следните препоръки във връзка с използването на ЕЗФРСР и структурните фондове:
 - 1.2.1 Необходимо е да се разширят и съответно квалифицират предложените повече възможности за подпомагане на инвестициите на МСП в рамките на ЕЗФРСР по отношение на регионалното сътрудничество между предприятия от селските райони, и в частност по отношение на занаятчийството и селското стопанство. За тази цел би трябвало да се създадат и подкрепят регионални мрежи за комуникация и наставничество на предприемачите по места.

- 1.2.2 Подходите на ЕС в полза на местните инициативи в ЕЗФРСР и структурните фондове са важна възможност за подкрепа на регионалните дейности на занаятчийството, селското стопанство, туризма и търговията. За тази цел обаче, в тези подходи за подпомагане на преден план би трябвало да се поставят интересите на икономическите и социалните партньори.
- 1.2.3 Трансферът на знания, информация и иновации трябва да се подпомага устойчиво в МСП, за да се насърчава и осигурява заетост в селските райони, както и да се подпомагат ефективните спрямо ресурсите и климата селскостопански практики. Не бива да се забравят традиционните знания и практики, а да се опазват и използват като ценен ресурс.
- 1.2.4 Регионалните вериги за създаване на стойност са голям шанс за бъдещето на занаятчийството, селското стопанство, туризма, търговията и всички селски райони. На тях би трябвало да се отдели особено внимание, особено по отношение на регионалните групови марки, както и на съвместното преработване и реализиране на пазара.
- 1.2.5 Занаятчийските и земеделските предприятия разчитат на подходяща бизнес инфраструктура. Предпоставките за това трябва да се създадат преди всичко чрез структурните фондове, например чрез осигуряването на гъвкави регионални бюджети.

2. **Въведение**

- 2.1 Като отрасли, представени предимно от средни предприятия, селското стопанство и занаятчийството до голяма степен определят икономиката в селските райони и в значителна степен осигуряват структурите на снабдяване и обществения живот в селата и малките градове на ЕС.

2.2 В рамките на по-нататъшното развитие на подпомагането на ЕС за селските райони за периода от 2014 до 2020 г., становището по собствена инициатива се стреми да допринесе за оползотворяване на допълнителни възможности за създаване на стойност от страна на селското стопанство и занаятчийството в селските райони. Актуален повод за това дават законодателните предложения на Комисията относно ОСП и политиката на сближаване след 2013 г. Преди всичко се разширява обхватът на подпомагането чрез ЕЗФРСР за „малките“ или съответно за всички предприятия в селските райони, което представлява важна промяна. Във връзка с трансфера на знания и умения в настоящото становище по собствена инициатива се призовава за европейска дискусия по въпроса за интелигентния, приобщаващ и устойчив растеж. Освен това друга тема е подобряването на предпоставките, за да може приобщаващите междуетраслови мерки да окажат устойчиво влияние върху качеството на живота и икономическата мощ в селските райони и да се гарантират структури на снабдяването в условията на намаляващ брой на населението. Едновременно с това становището по собствена инициатива има за цел да стимулира обществената дискусия относно преодоляването на последиците от демографските промени и дебатите в национален мащаб, посветени на осигуряването на конкурентоспособност и жизненост на селските райони.

3. **Настоящата ситуация**

3.1 Традиционните и установилите се малки и средни предприятия на занаятчийството и селското стопанство, както посредством своята икономическа дейност, така и чрез обществения си ангажимент, създават голям потенциал за засилване на съществуващите икономически и социални структури и за преодоляване на бъдещите предизвикателства. Едновременно с това те самите определят качеството на живот и със своите продукти и услуги допринасят за изграждането на регионална идентичност. Те съхраняват важни традиции и едновременно с това са носители на иновации. Занаятчийството и селското стопанство носят модернизъм и устойчивост, качествени продукти, енергийно осигуряване, устойчиво опазване на околната среда и природата и съхраняване на културното наследство. Заетите в занаятчийството и селското стопанство са високо квалифицирани автономни работници с голям капацитет за приспособяване и учене. Теза качества са основа за много успешни икономически и социални модели в села и малки градове в селските райони.

3.2 Почти всички селски региони в ЕС притежават все още голям потенциал за съвместно създаване на стойност от страна на занаятчийството и селското стопанство. Този потенциал се състои в коопериране при производството, разпространението и реализирането на пазара на регионално и надрегионално равнище. То се състои също така в лоялна конкуренция между участниците и в равностойно участие на жените и мъжете.

- 3.3 Селските райони в ЕС са структурирани по много различен начин. Наред с благоденстващите селски региони с ниска безработица и солиден растеж, в други области се натрупват икономически проблеми, обезлюдяване и застаряване на населението. Също така възможностите за образование и обучение не винаги са в непосредствена близост. Съществува опасност от засилване на различията в социално-икономическото развитие и инфраструктурните стандарти.
- 3.4 Възрастните хора в частност имат нужда от кратки разстояния и добре достъпно обслужване в непосредствена близост; младите хора се нуждаят също така от добре функционираща основна инфраструктура, като интернет, детски градини и основни училища. Поради демографските промени, селските инфраструктури се нуждаят до голяма степен от адаптиране на своите системи за снабдяване и управление на отпадъците. При преодоляването на тези предизвикателства понастоящем, уменията на местната икономика, по-специално на малките и средните предприятия, често се използват в недостатъчна степен. Социално отговорните и ангажирани занаятчийски и селскостопански предприятия по места дават важен принос за общественото приобщаване на хората с увреждания.
- 3.5 За да могат занаятчийството, селското стопанство и други регионални икономически партньори да имат успех самостоятелно или съвместно, те се нуждаят от бърза интернет връзка по места. В много случаи обаче липсва достатъчно покритие с широколентов достъп, особено в периферни селски райони.
- 3.6 Регионалният аспект доминира все повече в обществените дискусии. Регионалността е израз на отговорно общество на ценностите и предпоставка за устойчиво управление и съвместно съществуване. Често обаче на регионите им липсват съответните импулси или стимулите за използване на регионалния потенциал за създаване на стойност са твърде слаби. В много случаи обменът между предприемачите в един регион не е развит или е слабо развит.
- 3.7 Както занаятчийството, така и селското стопанство се изправени пред нарастващите предизвикателства, свързани с по-доброто опазване на ресурсите и климата. В ориентираните към бъдещето стратегии на предприятията, ресурсната ефективност и ефективността по отношение на климата са общи ключови понятия, както за занаятчийството, така и за селското стопанство. Посредством сътрудничеството на двата отрасъла, селските райони могат да дадат съществен гласък на цялото общество за справяне с предизвикателствата.

4. Цели

- 4.1 За ЕИСК е от основно значение европейските институции и националните правителства и администрации да осъзнаят по-добре потенциала на занаятчийството и селското стопанство, той да бъде заложен в политиките и по този начин да се спомогне за гарантиране на бъдещето на селските региони.

4.2 ЕИСК твърдо подкрепя използването на допълнителния съвместен потенциал за създаване на стойност на занаятчийството и селското стопанство.

- Необходимо е да се създадат и да се укрепват регионални вериги за създаване на стойност на селското стопанство и занаятите, съвместно с други отрасли като търговията, туризма, сектора на здравеопазването или дървообработващата промишленост; това означава също така, че трябва да важат правила за лоялна конкуренция и да се развият системи за по-добро използване на регионалния икономически потенциал с помощта на местните МСП;
- Необходимо е да се подкрепя съхраняването, диверсифицирането, създаването на нови МСП и тяхното по-нататъшно развитие в селските райони и междуотрасловите икономически кооперации.
- За по-добрата подкрепа на малките предприятия в селските райони следва да се въведат изисквания с нисък праг на допустимост за подпомагане на икономиката, иновациите и уменията; във всички региони на Европа би трябвало да се създадат подходящи възможности за достъп до образование и обучение, както и съобразен с практиката трансфер на знания относно определящите бъдещето върхови технологии.
- Учениците трябва да се запознават при местните занаятчийски и селски стопани с традиционни и модерни начини на производство и да научават за стойността на автономната и самостоятелната заетост.
- Производството, преработването и реализирането на пазара на регионални хранителни продукти и други регионални суровини следва последователно да бъде насочено към специфичните регионални изисквания и качества; съответно следва да се насърчават системи за гарантиране на качеството, маркетинга, както и утвърждаването на марката.
- Трябва да се подкрепят начини на управление, при които се взема предвид ефективността по отношение на ресурсите и климата.
- Необходимо е да се гарантират и подкрепят структурите за снабдяване, инфраструктурите и общественият живот в селските райони.
- Като основна предпоставка за оползотворяване на потенциала за създаване на стойност в селските райони посредством МСП, трябва да се насърчава свързването с модерни ширококолентови мрежи.
- Като значителна възможност трябва да се разглежда допълнителният потенциал за създаване на стойност на децентрализираните енергоснабдителни системи и мерките за енергийна ефективност.
- Предвид сериозните демографски проблеми, квалифицираните работници трябва да бъдат задържани в селските региони и привлечени към перспективни дейности в занаятчийските и селскостопанските предприятия.
- Задължително трябва да се приканват институциите, организациите и предприятията в селските райони, главно в областта на занаятите и селското стопанство, да провеждат по-тесен граждански диалог и по-засилено икономическо сътрудничество и да се учат от наличните добри примери.

4.3 За да може в бъдеще този потенциал на регионалната икономика да се използва по-добре в дух на партньорство, ЕИСК настоява да бъдат открити следните три цели:

4.3.1 Регионално измерение и създаване на стойност

Съществена част от потенциала на селското стопанство и занаятчийството се дължи на тяхната местна и регионална обвързаност. В един глобализиран свят местното и регионалното измерение придобиват по-голямо значение. В много случаи актуалните проблеми могат да бъдат решени на местно равнище. Поради това изграждането на регионални вериги за създаване на стойност играе все по-голяма роля. По-специално в много региони в хранително-вкусовата промишленост по традиция съществуват тесни връзки и сътрудничество между селското стопанство и занаятчийството, които създават в тези области съществена добавена стойност за потребителите. Съществуват множество положителни примери, които трябва да бъдат доразвити и приложени в други региони. Те би трябвало да послужат за модел за други сектори, предоставящи продукти и услуги, като например дървообработването и селския туризъм. Същевременно това сътрудничество може да даде възможност да се гарантират структурите за доставки в непосредствена близост, да се избягват превозите и да се подобри опазването на климата.

Концепцията за по-интензивно сътрудничество между важните участници от селските райони във веригите за създаване на стойност позволява също така насочване на производството и реализирането на пазара на хранителни продукти към специфични регионални изисквания и качества и създаване на характерна местна идентичност. Развитието на регионални групови марки, с цел пускане на пазара под едно наименование, отговаря на нарастващите изисквания на потребителите по отношение на качеството и произхода на продуктите. За занаятчийските продукти би трябвало да се въведат етикети за качество и произход също като за хранителните продукти.

4.3.2 Енергия и суровини

В бъдеще инсталирането на системи за децентрализирано енергоснабдяване и въвеждането на мерки за икономия на енергия в селските райони ще придобие по-голямо значение в Европа и ще предложи идеално поле за сътрудничество на занаятчийството и селското стопанство. За да могат енергиите от възобновяеми източници и възобновяемите суровини да реализират напълно своя екологичен енергиен баланс, тяхната по-нататъшна преработка трябва да се осъществява в регионите, в които се произвеждат. Затова са необходими експерти по места.

Друго поле за перспективно сътрудничество на регионално равнище е отглеждането на селскостопански култури, преработката и реализирането на пазара на възобновяеми суровини и материали.

4.3.3 Осигуряване на работна ръка

В условията на демографски промени и съществена емиграция на населението от периферните селски райони към гъсто населените градски райони, селскостопанските и занаятчийските предприятия все по-трудно привличат квалифицирана работна ръка¹. Както е отбелязано в едно друго становище на ЕИСК, заетостта на жените заслужава специално внимание². За да се гарантира дългосрочно установяване по места, трябва да се подобрят такива местни фактори като качеството на живот, предлагането на жилища, образование, услуги за свободното време и културни прояви и най-вече предложенията, насочени към младите семейства. Усилията на икономическите партньори за ранно запознаване на учениците и младите хора с професиите на бъдещето в областта на занаятчийството и селското стопанство трябва да бъдат придружени от политики, провеждани посредством службите за заетост и обществените учебни заведения. Хората, обучени на такива професии, са с висока пригодност за заетост, а това е много ценно качество, когато става въпрос за приспособяване към новите предизвикателства на пазара на труда³.

5. Мерки

5.1 За да се постигнат горепосочените цели, ЕИСК счита, че е необходимо да се вземе за основа стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, приобщаващ и устойчив растеж, да се отчита по подходящ начин помощта за селските райони по линия на ЕЗФРСР и неговите шест приоритетни области и по линия на структурните фондове и да се оказва устойчиво влияние върху качеството на живот и икономическия потенциал на селските райони посредством интегрирани политически подходи. Един междуотраслов и включващ използването на много фондове подход би бил много благоприятен за развитието на общи вериги за създаване на стойност, за намаляване на емиграцията и за стабилизиране на структурите за снабдяване в селските райони и по този начин би бил от полза за всички отрасли на местната икономика и за всички групи от тамошното население.

5.2 Според ЕИСК, при формулирането на бъдещата структурна политика на ЕС в селските райони трябва да се предвидят следните конкретни действия:

- инвестиции в подкрепа на диверсифицирането, създаването, трансфера и по-нататъшното развитие на МСП в селските райони;
- подкрепа и инициране на междуотраслови сътрудничества и платформи (например посредством организирането на редовни „кръгли маси“);

¹ CESE 1704/2007, ОВ С 120, 16.5.2008 г., стр. 47.

² CESE 1175/2011, ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 43.

³ Пак там.

- подкрепа на регионални (традиционни) икономически цикли с къси разстояния за превоз;
- подкрепа на регионални групови марки, с цел обща преработка и реализиране на пазара на регионални продукти и услуги;
- подкрепа на качеството и на системите за гарантиране на качеството, като ключ към успешната реализация на продуктите;
- подкрепа на ефективните от гледна точка на ресурсите и климата икономически практики;
- подкрепа за целевия трансфер на знания и компетенции към занаятчийските и селскостопанските предприятия, както и към други икономически партньори в селските райони;
- подкрепа за иновативните партньорства между научноизследователската дейност и практиката, при което се обръща особено внимание на иновациите, насочени към приложенията и процесите в МСП;
- поддържане и развитие на бизнес инфраструктурата в селските райони (по-специално на широколентовия достъп);
- подкрепа за мерките, предприемани от икономическите и социалните партньори, с цел да се гарантира задоволяване на бъдещите потребности от работна ръка;
- изграждане на връзки с обществеността посредством посещения на предприятия за ученици и граждани;
- развитие на съществуващия подход „LEADER“, с което да се гарантира много по-значително участие на предприятията и повишаване на икономическия потенциал в селските райони;
- подкрепа за наставническите мрежи за предприемачи от МСП, с цел съпътстваща подкрепа за сътрудничествата;
- създаване и развитие на платформите за събиране и разпространение на „най-добрите практики“ в областта на регионалното развитие и сътрудничеството между икономическите и социалните партньори в селските райони;
- подкрепа за селските райони посредством гъвкави регионални бюджети.

Брюксел, 23 февруари 2012 г.

Председател
на
Европейския икономически и социален
комитет

Staffan Nilsson